പഠനത്തിനായി പാതയൊരുക്കാം

മുന്നേറാം

ക്ലാസ്
7

സംസ്കൃതം

കേരള സർക്കാർ

പൊതുവിദ്യാഭ്യാസവകുപ്പ്

സംസ്ഥാന വിദ്യാഭ്യാസ ഗവേഷണ പരിശീലന സമിതി, കേരളം

2022

ആമുഖം

കേരളത്തിൽ സംസ്കൃതഭാഷാപഠനം അനായാസവും സുഗമവുമാക്കുന്നതിനായി പൊതുവിദ്യാഭ്യാസവകുപ്പ് കാലാകാലങ്ങളിൽ നിരവധി പ്രവർത്തനങ്ങൾ ആസൂത്രണം ചെയ്ത് നടപ്പിലാക്കി വരുന്നു. നമ്മുടെ പൊതുവിദ്യാലയങ്ങളിൽ നിന്നും കുട്ടികൾ ആർജി ക്കേണ്ടതായ ശേഷികൾ പൂർണ്ണമായി അവരിലേക്കെത്തുന്നുണ്ടെന്ന് ഉറപ്പ് വരുത്തേണ്ടത് അത്യാവശ്യമാണ്.

വ്യത്യസ്ത ജീവിതസാഹചര്യങ്ങളിൽ നിന്നും നമ്മുടെ പൊതുവിദ്യാലയങ്ങളിലേ ക്കെത്തുന്ന കുട്ടികൾക്ക് കോവിഡ് മഹാമാരിമൂലം പഠനത്തിന്റെ നൈരന്തര്യമില്ലായ്മ, ശ്രദ്ധക്കുറവ്, ചുറ്റുപാടുകളുടെ സ്വാധീനം തുടങ്ങിയ വിവിധ കാരണങ്ങളാൽ പഠനവിട വുകൾ ഉണ്ടാകുന്നുണ്ടെന്ന് ശ്രദ്ധയിൽപ്പെട്ടതിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ കോവിഡനന്തര ക്ലാസ് റൂം പ്രവർത്തനങ്ങളിൽ അധ്യാപകർ നേരിടുന്ന പ്രതിസന്ധികളും സ്തരാനുസാരം ഉയരാൻ പറ്റാത്ത കുട്ടികളുടെ മാനസികാവസ്ഥയും പരിഗണിച്ച് എസ്.സി.ഇ.ആർ.ടി. 2022 വർഷത്തെ ഒന്നാം പാദവാർഷികമൂല്യനിർണ്ണയത്തിന്റെ വിവിധജില്ലകളിൽനിന്നും സമാഹരിച്ച ഉത്തരപേപ്പറുകൾ വിശദമായ പഠനത്തിന് വിധേയമാക്കി. ഇതിന്റെ അടി സ്ഥാനത്തിൽ കുട്ടികളുടെ പഠനവിടവുകൾ കണ്ടെത്തി ക്രോഡീകരിക്കുകയും പഠനവിട വുകൾ എങ്ങനെ വിദ്യാലയത്തിൽ പ്രതിഫലിക്കുന്നു എന്ന് അറിയുന്നതിന് അദ്ധ്യാപക സർവ്വേ, വിദ്യാർത്ഥികളുമായി അഭിമുഖം, ഭാഷാവിദഗ്ധരുമായുള്ള ആശയവിനിമയം എന്നിവ നടത്തുകയും പഠനവിടവുകൾ അടിയന്തിരമായി പരിഹരിക്കപ്പെടേണ്ടതാണെന്ന് ബോധ്യപ്പെടുകയും ചെയ്തു.

ആയതിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ മൂന്നാം ക്ലാസ്സ് മുതൽ പത്താം ക്ലാസ്സ് വരെയുള്ള കുട്ടികൾ നേരിടുന്ന പഠനവിടവുകൾ പരിഹരിക്കുന്നതിന് ഓരോ ക്ലാസിലും പ്രത്യേകം ബ്രിഡ്ജ് മെറ്റീരിയൽ തയ്യാറാക്കിയിട്ടുണ്ട്. ഇതിലൂടെ ഭാഷാപരമായ ശേഷികൾ മെച്ചപ്പെ ടുത്തുന്നതിനും കുട്ടികളിൽ സർഗാത്മകത, മാനവികമൂല്യങ്ങൾ, സഹകരണമനോഭാവം എന്നിവ വളർത്തുന്നതിനും ഈ പഠനസഹായികൾ ഉപകാരപ്രദമാകട്ടെ എന്ന് ആശം സിക്കുന്നു.

ഡയറക്ടർ
ഡോ. ജയപ്രകാശ് ആർ കെ

प्रवर्तनम् - १

आशयं दत्त्वा कवितारचना।

प्रभाते प्रकृत्यां किं किं दृश्यन्ते इति पृच्छति। छात्राः उत्तराणि वदन्ति। लघुवाक्यानि लिखन्ति। तान्युपयुज्य लघुकवितालेखनार्थं प्रेरणा देया।

उदा - प्रभाते सूर्यः उदयते। तदा प्रकाशः प्रसरति। खगाः डयन्ते। पुष्पाणि विकसन्ति।

कविता -

सूर्यः उदयं गच्छति
प्रसरति प्रकाशः सर्वत्र
उड्डयन्ते खगाश्च तुष्टाः
पुष्पाणि विकसन्त्युद्याने।।

एवम् - उद्यानम्, सूर्योदयः, ...

विषयानुसारं सूचनानुसारं च गीतानि रचयतु।

प्रातः काले **मामकभवनम्**
कोकिल आयातु।
कोकिल आयातु।

गेहम्

प्रातः काले मामकगेहम्
कोकिल आयातु।
कोकिल आयातु।

गृहम्

प्रातः काले मामक ......
कोकिल आयातु।
कोकिल आयातु।

मयूरः

प्रातः काले मामकभवनम्
.... आयातु।
.... आयातु।

चातकः

प्रातः काले मामकभवनम्
.... आयातु।
.... आयातु।

सायंकाले

.... मामकभवनम्
कोकिल आयातु।
कोकिल आयातु।

कपोतः

प्रतिदिनमस्मिन् कदलीपत्रे
.... उपविशतु।
.... उपविशतु।

प्रवर्तनम् - २

पदसूर्यस्य साहाय्येन लघुवाक्यानि रचयतु।

उदा -

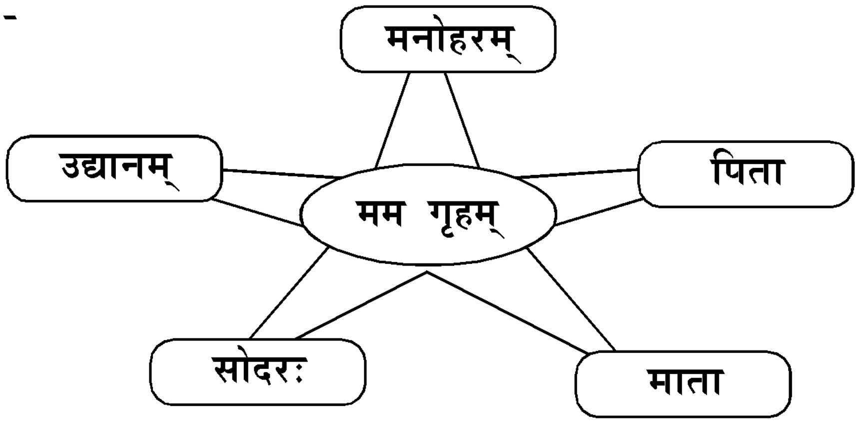

१. मम गृहे पिता अस्ति।
२. मम गृहे माता अस्ति।
३. मम गृहे सोदरः अस्ति।
४. मम गृहस्य पुरतः उद्यानमस्ति।
५. मम गृहं मनोहरं भवति।

१. सूचनानुसारं 'चाक्यार्कूत्त्'कलारूपमधिकृत्य कतिपयानि वाक्यानि रचयतु।

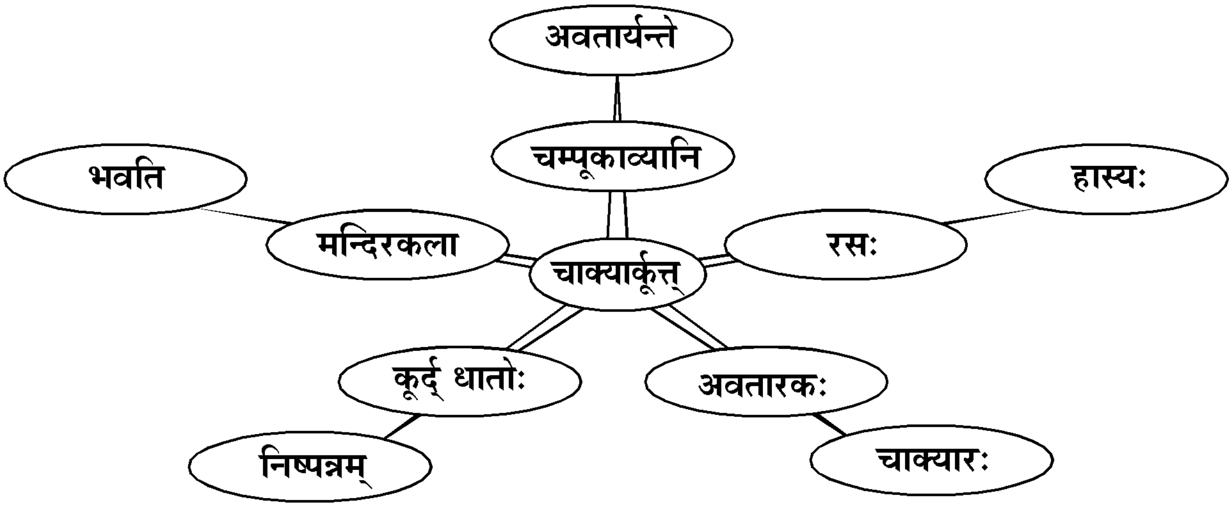

उदा - चाक्यार्कूत्त् प्रसिद्धा मन्दिरकला भवति।

....

....

....

....

....

....

....

....

२. सूचनानुसारं 'स्वामिविवेकानन्दम्' अधिकृत्य कतिपयानि वाक्यानि रचयतु।

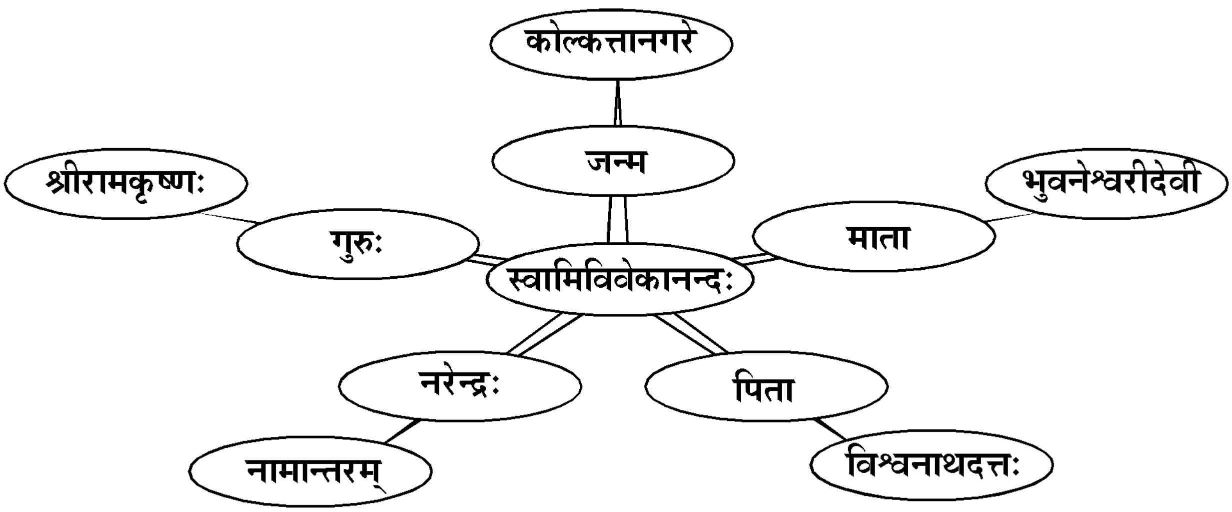

....

....

....

....

....

....

....

....

प्रवर्तनम् - ३

कथां पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखतु।

एकस्मिन् वने अनेके काकाः वृक्षस्य शाखासु वसन्ति। वृक्षस्य अधः कोटरे एकः सर्पः वसति। यदा काकः आहारार्थं बहिः गच्छन्ति तदा सर्पः वृक्षमारुह्य काकशिशून् खादति। अतः दुःखिताः काकाः वृद्धकाकस्य साहाय्यं प्रार्थयन्ति। वृद्धकाकस्य उपदेशानुसारम् एकः काकः नदीं गच्छति। तदा राजकुमारी तत्र स्नानं करोति स्म। तस्याः आभरणं नदीतीरे शिलायाम् अस्ति। काकः आभरणम् आदाय वृक्षस्य कोटरे निक्षिपति। राजकुमार्याः आभरणम् अन्विष्य आगताः सेवकाः सर्पं दृष्ट्वा दण्डैः ताडयन्ति ते सर्पं मारयन्ति च।

१. काकाः कुत्र वसन्ति?

२. वृक्षस्य कोटरे कः वसति?

३. सर्पः वृक्षमारुह्य कान् खादति?

४. काकाः कस्य साहाय्यं प्रार्थयन्ति?

५. कः राजकुमार्याः आभरणं कोटरे निक्षिपति?

प्रवर्तनम् - ४

सुभाषितं पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखतु?

नरस्याभरणं रूपं
रूपस्याभरणं गुणः।
गुणस्याभरणं ज्ञानं
ज्ञानस्याभरणं क्षमा।।

१. रूपं कस्याभरणम्?

२. कस्य आभरणं भवति गुणः?

३. गुणस्याभरणं किम्?

४. ज्ञानस्याभरणं किम्?

५. क्षमा कस्याभरणम्?

प्रवर्तनम् - ५

प्रश्नवाचकशब्दान् उपयुज्य प्रश्ननिर्माणं करोतु।

किम्, कुत्र, कदा, कति, कुतः कथम्, कस्य, किमर्थम्, कः

उदा -

किम्	तव नाम **किम्**?
कुत्र	तव गृहं **कुत्र**?
कदा	सूर्यः **कदा** उदयते?
कति	एकस्मिन् मासे **कति** वासराः सन्ति?
कुतः	बालः **कुतः** आगच्छति?
कथम्	आरोग्यं **कथम्** अस्ति?
किमर्थम्	छात्राः **किमर्थं** विद्यालयं गच्छन्ति?
कस्य	एतत् **कस्य** पुस्तकम्?
कः	अस्माकं राष्ट्रपतिः **कः**?

१. पेटिकातः पदानि उपयुज्य प्रश्ननिर्माणं करोतु।

भवतः	**किम्**	**नाम**	**गृहं**
कदा	**भवत्याः**	**कुत्र**	**रामः**
गच्छति	**कथं**	**किमर्थं**	**चिन्तयति**
वीणा	**आगच्छति**	**आगतवान्**	**कुतः**

उदा - भवत्याः गृहं कुत्र अस्ति?

....

....

....

....

....

....

....

....

प्रवर्तनम् - ६

उदाहरणानुसारं लोट् रूपाणि लिखतु।

उदा -

लट्	**लोट्**
पठ**ति**	पठ**तु**
लिख**ति**	लिख**तु**
गच्छ**ति**	गच्छ**तु**
धाव**ति**	....
आया**ति**	....
भव**ति**	....
चल**ति**	....
पिबति	....
उपविशति	....
स्मरति	....
समायाति	....

प्रवर्तनम् - ७

सूचनानुसारं सम्बोधनरूपाणि लिखतु।

	पदम्		सम्बोधनपदम्
उदा -	बालः	-	**हे बाल!**
	गायकः	-	**हे गायक!**
	देवः	-	....
	श्रेष्ठः	-	....
	अर्जुनः	-	....
	वीरः	-	....
	कपिश्रेष्ठः	-	....
	पवनात्मजः	-	....
	हरिपुङ्गवः	-	....
	आञ्जनेयः	-	....
उदा -	माला	-	**हे माले!**
	बालिका	-	**हे बालिके!**
	रमा	-	....
	महिला	-	....
	दीपा	-	....
उदा -	हनुमान्	-	**हे हनुमन्!**
	भगवान्	-	**हे भगवन्!**
	जाम्बवान्	-	....
	शक्तिमान्	-	....

सम्भाषणम्

रमेशः - **हे मोहन**! भवान् किं करोति।

मोहनः - अहं चित्रं रचयामि।

रमेशः - **हे राजीव**! गीतं पठितवान् वा?

राजीवः - आम्। गीतं सम्यक् अपठम्।

लीना - **हे राधिके**! भवती गृहकार्यं कृतवती वा? पुस्तकं कृपया ददातु।

राधिका - आम्। स्वीकरोतु।

प्रवर्तनम् - ८

उदाहरणानुसारं पट्टिकां पूरयतु।

	धातुः	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
उदा -	**गम्**	**गच्छति**	**गच्छतः**	**गच्छन्ति**
	नृती	**नृत्यति**	**नृत्यतः**	**नृत्यन्ति**
	चल्	....	चलतः	....
	स्था	तिष्ठति	....	....
	गै	....	....	गायन्ति
	भू	....	भवतः	....
	लिख्	लिखति	....	....
	वस्	वसति	....	....
	चिन्त्	....	चिन्तयतः	....
	पठ्	....	....	पठन्ति

प्रवर्तनम् - ९

उदाहरणानुसारं परिवर्तयतु।

	लट्	लङ्
उदा -	पठ**ति**	**अ**पठ**त्**
	लिख**ति**	**अ**लिख**त्**
	पतति	....
	....	अक्रीडत्
	चलति	....
	....	अवदत्
	पश्यति	....
	....	अधावत्
	गायति	....
	....	अतरत्
	ताडयति	....

प्रवर्तनम् - १०

पट्टिकां पूरयतु।

(अश्वः, वाक्यम्, महिला, गजः, माला, वनम्, वानरः, नेत्रम्, शकटम्, लता, कपोतः)

	पुल्लिङ्गः	स्त्रीलिङ्गः	नपुंसलिङ्गः
उदा -	कोकिलः	वनिता	पुष्पम्

प्रवर्तनम् - ११

कथास्तम्भान् क्रमीकृत्य कथां लिखतु।

श्रृगालस्य वचनेन आकृष्टः काकः गायति।

काकः आहारं अन्विष्य गच्छति।

काकस्य मुखे रोटिकां दृष्ट्वा श्रृगालस्य मुखात् लालारसं स्रवति।

सः रोटिकां पश्यति।

सः रोटिकां स्वीकृत्य वृक्षस्य उपरि उपविशति।

सः काकं वदति "हे सुन्दर! तव गानं अतीव सुन्दरमिति मया श्रुतम्"।

श्रृगालः रोटिकां स्वीकृत्य धावति।

रोटिकां प्राप्तुम् उपायं चिन्तयति।

तदा एकः चतुरः श्रृगालः आगच्छति।

तदा रोटिका अधः पतति।

कृपया गायतु।

अनुबन्धः

१. अभिनयगीतम्

पश्य**तु** पश्य**तु** अश्वगणम्
शीघ्रं धावन्त्यश्वगणम्।
पश्य**तु** पश्य**तु** पिपीलिकाः
मन्दं मन्दं चलति गणम्।
पश्य**तु** मित्रक पक्षिगणम्
शुक-कपोत-मयूरगणम्।।

आगच्छ**न्तु** बालाः सर्वे
सन्तोषेण सम्मिल**न्तु**
संस्कृतस्य मेलनाय
आगच्छ**न्तु** भो ! सर्वेप्यागच्छ**न्तु** भो।
सिद्धरूपं भाषणं च गानं तथा
संस्कृतस्य वैभवाय पठामो वयम्।
आगच्छ**न्तु** बालाः सर्वे
सन्तोषेण सम्मिल**न्तु**।

२. कथायाः सम्भाषणरूपेण परिवर्तनम्।

कस्मिंश्चित् वने वानरसमूहः अवसत्। तत्र सूचीमुखः नाम खगः अपि आसीत्। हेमन्तकालः समागतः। वृष्ट्या शैत्येन च क्लिष्टाः पक्षिणः स्वस्वावासस्थाने निवसन्ति स्म। किन्तु शैत्येन कम्पिताः वानराः गुञ्जाफलानि स्वीकृत्य फूत्कुर्वन्ति स्म। सूचीमुखः पर्यहसत्। तदा कश्चन वृद्धवानरः एवमवदत्-भो ! व्याधं, मूर्खं, व्यसनसंस्थितं च यः उपदिशति सः पराजयं प्राप्नोति।

सम्भाषणम्

सूचीमुखः	-	अरे वानराः ! भवन्तः किं कुर्वन्ति ?
वानराः	-	अतीव शैत्यं वर्तते। अतः अग्निज्वलनाय प्रयत्नं कुर्मः।
सूचीमुखः	-	तदर्थं वह्निः कुत्र वर्तते ?
वानरः	-	पश्यतु भवान् एते वह्निकणाः। एतैः प्रज्वलनाय यतन्ते।
सूचीमुखः	-	अरे मूर्खाः ! अयं वह्निकणः नास्ति।
वानरः	-	वह्निकणः नास्ति वा ? पुनः किमेतत् ?
सूचीमुखः	-	एतानि गुञ्जाफलान्येव। एतैः अग्निप्रज्वालनं न साध्यम्।
वानरः	-	अलं भाषणेन ! भवान् गच्छतु।
सूचीमुखः	-	मूर्खवानराः ! किमर्थं वृथा प्रयत्नं कुरुथ ?
वानरः	-	हे दुष्ट ! इतः परं मुखं न उद्घाटय। त्वामहं हनिष्यामि।

३. पाठपुस्तकस्थानि पुल्लिङ्ग-स्त्रीलिङ्ग-नपुंसकलिङ्गपदानि

पुल्लिङ्गपदानि

कोकिल:	वेग:	मूषक:	अश्व:
अरुण:	औरस:	पुरुष:	केशव:
निनद:	कपि:	लोक:	कृष्ण:
पुत्र:	हरि:	पण्डित:	अर्क:
मूर्ख:	ग्राम:	गुरु:	अम्बर:
वानर:	कृषक:	शिष्य:	मुनि:
खग:	देह:	आचार्य:	दण्ड:
व्याध:	काक:	चणक:	हनूमान्
उपदेश:	मयूर:	दीप:	शकट:
भुजङ्ग:	हरिण:	बाल:	व्यायाम:
वात:	भल्लूक:	कलारूप:	ग्राम:
पवन:	कूर्म:	प्रसिद्ध:	देह:

स्त्रीलिङ्गपदानि

कविता	पेटिका
वृष्टि:	वनिता
प्रकृति:	नदी
गुहा	लेखनी
बुद्धि:	निद्रा
भाषा	कथा
महिला	माला
जनसंख्या	जननी
पृथिवी	शिला
पीठिका	कला
भूमि:	रचना
निद्रा	बालिका
वाक्	मल्लिका

नपुंसकलिङ्गपदानि

वनम्	उपनेत्रम्
गेहम्	सूनम्
पत्रम्	लावण्यम्
फलम्	भवनम्
शकटम्	गुञ्जाफलम्
नेत्रम्	कर्म
मित्रम्	शरीरम्
गृहम्	सूत्रम्
पुस्तकम्	जलम्
पर्णम्	अन्नम्
मन:	तेज:
अरण्यम्	क्षीरम्
छत्रम्	अश्रु

४. पाठभागस्थानि क्त्वान्त-ल्यबन्त-तुमुन्नन्तानि अव्ययानि।

क्त्वान्तम्	ल्यबन्तम्	तुमुन्नन्तम्
गत्वा	उपयुज्य	गन्तुम्
पठित्वा	विलोक्य	पठितुम्
चित्वा	आश्रित्य	सोढुम्
ज्ञात्वा	प्राप्य	परीक्षितुम्
नीत्वा	परित्यज्य	परिहसितुम्
दृष्ट्वा	अधिकृत्य	धर्तुम्
दत्त्वा	विलिख्य	
गृहीत्वा	उपजीव्य	
भावयित्वा	प्रविश्य	
	उपविश्य	
	समाप्य	
	अन्विष्य	
	आदाय	

५. भित्तिपत्रिका

लट्	लोट्	लङ्
वदति	वदतु	अवदत्
पिबति	पिबतु	अपिबत्
पश्यति	पश्यतु	अपश्यत्
चिन्तयति	चिन्तयतु	अचिन्तयत्
वसति	वसतु	अवसत्
क्रीडति	क्रीडतु	अक्रीडत्
प्रक्षालयति	प्रक्षालयतु	प्राक्षालयत्
त्यजति	त्यजतु	अत्यजत्
क्षिपति	क्षिपतु	अक्षिपत्
नयति	नयतु	अनयत्

६. वाचनपत्रम्

पिकः	पशुः	कदलीपत्रम्	कथा
गृहम्	पृथिवी	संस्कृतम्	अरुणः
बुद्धिः	लेखनी	अर्णवः	निद्रा
ग्रामः	गुरुः	अर्कः	पण्डितः
रामायणम्	माता	सीता	भवनम्

गायति	वदति	धावति	आयाति
भवति	चिन्तयति	गच्छति	पश्यति
तिष्ठति	उपदिशति	चलति	नृत्यति

बालिका गीतं गायति।
अहं संस्कृतं पठामि।
महिला गीतं गायति।
पितामहः कथां वदति।
बालाः विद्यालयं गच्छन्ति।
शिशुः क्षीरं पिबति।
त्वं कुत्र गच्छसि?
तौ गृहात् आगच्छतः।
पञ्चतन्त्रस्य कर्ता भवति विष्णुशर्मा।
गृहं परितः वृक्षाः सन्ति।